

Slowenski Slabiár

pre
ewangelické školy

augšp. wzn.

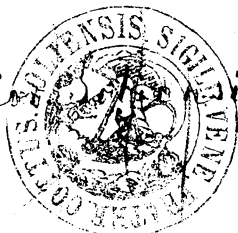
Drubé wydání.

Senio

W Pestti.

Distom Gorňanského a Trágera.

1868.

5.

í ÿ à ù ù é ó au

í ý á ú é ó ů au

6.

í j

je, aj, ja, uj

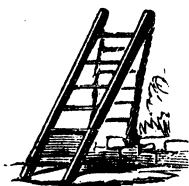
ej, i, ji, y, o=je

já, a ja-sá, se-je

jaj, jej, juj.

7.

I I I

il yl il yl el li ly

il, yl, el, ol, úl, lá

lál, los, loj, les, lú,

lej, jal

úl, jel, júl, jej, sol, eľ, aľ,
la-la.

8.

n n

un in yn en, an-na,

on, o-na

nu, sen, syn, sil-ny, on,
né, naj, nos, nás.

ň ñ

un oň aň uň ný ná ne
on nás i no-sil, á-no ňa-ňu
i jej sy-na, síň, se-no, sa-ne.

9.

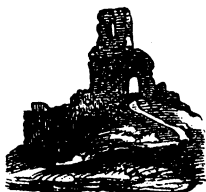

m m

im ym em om um mú
úm my má-me má-je
múj

ma-li ma-li-ny a on je
mi-lu-je, len maj
sám, mým, ním, ňom, lom,
lem, mal, míl, som, sem,
mej, mol, mel, myl, mi-lá,
máj.

10.

r r

ir er ar or ur ür

ir ár

ri re ro ru ra rý

ja=ri=nu o=ra=li na jar,

rý=je mú=rý na ru=ny

mír, mer, mar, mor, rám,

ra-na, roje, ráj, mámi,

my-sa na rá-me, rú-ra,

ro-sa, sú-ri, rá-ňa, rís, súr.

11.

š šš ššš

iš es os us vs šuš

aš sel mu=fi myš

fu=šfi i=šfel

šfi=ša mi=šo mušla

ma=šfa na=ša šel=ma

fa-laš

liš aš šil os us leš

12.

ž žž žžž

iz ez vž ož uz tž ůž ož

žu=ža ži=ma ži=la žül

že=le=zo le=že li=že žel

mi žel

rez, zá-re, jež, žir, žen, muž
re-že rož, no lež! la-zí, úž
íz, la-ze za-se

13.

W V W

aw ew iw iw ow
ja-wor, wola, won,
wi-no wa-na, wy i my
av ev, iv, ov, uv, jav, lev,
lov, vám, vej, vyl, voj.

b b

ab ab eb ib yb ub ob

be-za, ry-ba, bü-re,

be-re, we-ru by ju bi-la

a-le ju lü-bi

o-bi-lí bý-va i ví-no, ry-by

by-va-ju vo . . . ? rúb! rob,

ber, bor, búr, ba-ran, brá-

na, boj sa, vá-bi vás, vez,

VOZ.

p p

ip ep up ap yp pu op

ěp áp ůp pe-ro, pe-na,
 pi-ly, pã-li-li, la-pa-li
 ne-pi! ne-bi! pán, lep, lap,
 pár, peň, pýr, pol, pi-vo pil.

16.

d d d d'

ed ad ad id ýd od od
 ud ůd od du dũ

dá-wa-li a daly, deň,
 wi-ďel, wý-dal, we-ďe,
 dı: buď!

dy-ňa, dy-my nad do-my,
 od du-ba do du-ba, dũ-be,
 de-do, do-dá-va

lad, lod', l'ud, deň, dúl, od,
úd, ra-da, va-da, de-di-na.

17.

t t' t t'

at át et it yt ot ut üt
iit to tá-to, te-to, ten,
ša tu-la, tu-li-pan, to
po-le

vy-ťa-li a ví-ta-li, biť a byť,
mať, miť, múť, mo-ťať,
me-ťať, stáť, ša-ty mať.

18.

c ě e ě

ic iě ec eě ac aě oc oě

uě ůc co? ěi ěí?

wec, noc, nic, wic, toě,

moě, ne-muě,

meě je z o-ce-li, nemuě

nič! ěa-ba ce-lá, ěe-lo, ěili,

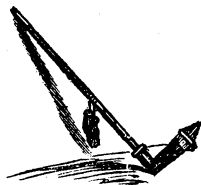
ěo? ce-lý deň puěi, ma-ěi-ce

ci-ca-jú, lú-ěa, u-ěí, si-ěí,

bíě, boě.

19

f f

if ůf ef uf ůf, rí-fy,

fúz, fú-ra, fa-ra, far-ba,
o-fe-ra, flin-ta, fy!

ráf, fi-lip, puf, dú-fat, u-fat
sa, fu-čí, fu-ja-ra, fi-ja-la,
pif, paf! faj-číť

20.

h h

ih eh oh uh ah no-ha,
e-noh, húb, háj, ho-ru,
ho-re, ho-dy, hu-ba,

ih ýh eh ah mih uh, beh,
roh, lih, lúh, váh, hub,
háj, hej! hó!

ch ch

ich ach ŷch uch och ech

u-cho, mu-cha, chy-ža,

cha-lu-pa, chu-do-ba cho-

wy ne-má, moch, mech,

o=rech, o=žech, wrch

duch, chod, o-cho-reť, chy-

chot, čech, ruch, buch,

hoch, ra-chot, po-chod, pa-

cho-le, ne-cho-dí, ne-chá-

pa, chu-ja-va, chut.

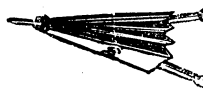

f k

if ŷf af ef uf óf, buf,
bof, byf, raf, fy=pi!

ru=fa ru=fu u=ny=wa,
weſ, maſ

hák, ryk, ku-kuk, huk je
hluk, ne-ku-ká čo? da-kuj.

me=chy dú=cha=
ju, ne=we=do=mi
a ne=po=we=do=mi, ne=
ny ne=mlu-wi, pre=čo?
de=li de=di=nu na dwo-

je p^o=toš, len na je=den
 štoš, re=fa je wo=da te=
 fu=ca, šti=ro=fa, fe=reš fa=
 me=na nema.

23.

ü au (ü)

püj=dau a püj=du ; idu a
 jdau s te=bau. mi=rau
 me=ri. wi=rau wi=di=me
 wec=nost. wü=le šle=chet=
 na wy=hy=ba hri=chüm.
 dau=fej w fo=ho ?

24.

g (j)

müg, geg (iej), meg, ug,
gi-ných, ga=ma, gá, gat
gest.

ji-ných ja-zyk jest cizý reč,
háj čo más a boj se zlého,
u-chýl se od ne-ho. maj a
daj; o-chot-ne da-ruj. kraj,
roj, lej.

25.

g̃ g

aḡ eḡ ḡg uḡ oḡ, na
ḡá=ḡo=re ḡu=ḡa, na ta=

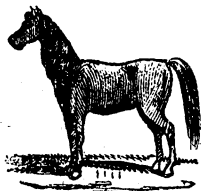

li=ge he=ga. gó=re na
fu=fu=ri=cu.

ga-li-le-a. ga-má-li-el. bi-
lag. gaj-duj. li-go-ce. ge-bu-
la. o-ga-ba-ný. gó-la je čo?

26.

ô ô ä (e) ä

môj (muoj), twôj, fôš,
šwôj, fôn, wól, wó=la.
mô-žem čo mám vy-ko-nat'.
po-môct' a po-má-hat'. pä-ta,
vä-ža, mä-so, te-mä, se-mä,
ple-mä, pa-mät' a pa-mä-tat'.

D=tec a mat=fá, to gšau mo=gj
 ro=di=čo=we; o=ni mi=lu=gj šwo=ge
 djt=ky; o=ni gim dá=wa=gj šša=ty,
 rü=cho, ge=de=nj a pi=tj; i mne wy=
 cho=wá=wa=gj a u=čič dá=wa=gj; mu=
 šj=me ro=di=čü mi=lo=wat; čo o=ni
 fá=žu, či=nič, čo ne=fá=žu, ne=či=nič.

ne-u-če-ný bý-va po-tu-pe-ný.
 vi-dí-me, po-ču-je-me, ho-vo-rí-
 me, či-je-me, cí-ti-me, ma-ká-me,
 chu-tí-me.

má-me ro-zuma, pa-mä-tá-me, po-
 zo-ru-je-me, o-pi-tu-je-me sä, od-
 po-ve-dá-me, pí-še-me, rá-ta-me,
 čí-ta-me.

ra-di vi-dí-me, ne ra-di vi-dí-me;
 vo-lí-me, ra-du-je-me sä, ža-lu-je-
 me sä, te-ší-me sä, u-fá-me sä.

i-de-me, cho-dí-me, ob-cu-je-me,
 be-ži-me, ná-hli-me sä, le-ží-me,
 od-po-či-ya-me, za-há-la-me, po-
 čú-va-me, sly-ší-me, na-po-mí-na-
 me, po-nú-ka-me, na-po-má-ha-me.

ži-je-me, hý-bä-me sä i tr-va-me!
po-ďa-kuj-me ko-mu za to? á-no,
á-no, buď mu dí-ka od nás za to!

28.

bez ča-su nic ne-mů-že byt. co
sfo=ďj, to u=čj. ge=den ga=zyf má=
me, ne, dve o=či, u=ssi, že wje wi=det,
sly=sset, než mlu=wit nám slu=ssj.
kdo gi=ným ga=mu ko=pe, sám do ni
pa=dá.

kdo mno=ho pred se=be be=re,
ma=lo skon=čj. hod=ni, pil=ni, žá=ci
hra=gj gen po prá=ci. ne=lez wsse=
teč=ne, ne=bu=deš chro=mý. ptáť po
slo=wen=stý : stáť, po pe=rj; člo=weť
po re=či po=znán bý=wa.

chod do chrá-mu pá=ne a ná=bož=
ne w nem tr=weg!

29.

den ku prá=ci noc ku spá=ni vy=
na-lož! kdo se smo=ly do=tý=ka u=
ma=že sa od ní. pa=vúk snu=je pa=
vu=či=ny. ne-mô=že sle=pý sle=pé=
ho vé=sti. dra=hé je zla-to, než dob=

rý prí-tel ješ-te draž-ši. když je člo-
vek lač-ný i chléb su-chý mu je
chut-ný. mu-ro-va-ná bí-la zeď (múr).
když čo hle-dáš pil-ne hled. zpoz-
di-lá ro-bo-ta ho-to-vá pso-ta. bez-
peč-ne-ji kro-kem než-li sko-kem.
ma-lý čte-ná-ri! u-cti še-di-vé-ho a
ple-ši-vé-mu se ne-po-smí-vej.

30.

člo=weš ro=zum=ný tvor, zwi=ra=
tá gšau ne-ro=zum=ná. zwer bě=há,
ptá=ci lé=ta=gj, ry=by plá=wa=gj, had
se pla=zj. trá=wa se ze=le=ná, sněh
se bě=le=ge, ru=že se čer=we=ná, ne=
be=ské fle=nu=tj ge mod=ré (šwet=lé).
rá=no we dne ge wid=no. mno=ho
pra=ču na ce=ště, chrám a we=že na
me=šte. ko=šau ko=šj ko=šec lau=fu,
mám ga pra=wan, le=wau ru=fu, reb=
ro na bo=fu, běl=mo na o=fu. zwo=ny
tem=no zwu=čj. mi=lé bla=šy na chra=
šti gšau chrau=šty, za=gac u=šsel do
hau=šsti.

31.

ja-ro, le-to, ja-seň, zi-ma; ko-ho

ra-di ma-jú, to-mu ra-di da-jú; de-ti na-še bez sa-mo-pa-še, mi-lé ro-di-čo-vi i u-či-te-lo-vi. ke-dy že to bu-de, že sä nám to zí-de, čo sä na-u-či-me?

po-ve-da-li a ká-za-li to-mu-to de-ťa-ťu, a o-no ne-po-čú-va. i-dú de-ti po u-li-ci ti-cho a sa-my se-bä sä o-pi-tu-jú, čo sä na-u-či-li, a-by to i do-ma po-ve-da-li.

po po-li be-ha-lo, dú-cha-lo, tu ko-chy rú-ca-lo, tu stre-chy vá-la-lo. čo je to?

ďa-le-ko, ši-ro-ko, tu i tam vy-so-ko, lú-ky, ro-le, ho-ry a ro-vi-ny, kde sä ro-dí-me a cho-dí-me, čo je to?

ie — ia — io — iu

bie bia biu; cie cia; čie čia čio čiu;
die dia; fia, gia, hia, kia kie kye
kya; lie lia; mie mia miu; nie nia
niu; pie pia; rie ria; sie sia; šie šia
šio šiu; tie tia tiu; vie via; zie žie
žia žiu.

u-če-nie ne-nie mu-če-nie to-
 mu, čo si ho po-va-žu-je za bo-žiu
 vô-lu a ko-mu ro-di-čo-via u-či-te-
 lia sú mi-lé bo-žie da-ry ; o-no je
 mu-če-nie i ba to-mu, čo sa i-ná-če
 ne-be-rie do čí-ta-nia, pí-sa-nia, rá-
 ta-nia, len keď ho nú-tia, tu-pia, la-
 jú ba ve-ru aj bi-jú. a-le my ta-kí
 ta-ké ne-bu-de-me; le-bo my má-
 me ve-li-kú vô-lu na u-če-nia, a-by
 na-ši za ich ži-vo-by-tia ma-li po-
 te-še-nie. ve-ru bu-de-me ku po-
 te-še-niu. ko-mu?

dzi dze dzie dza dzia dzo dzu dziu
 dži dže džie dža džia džo džu džiu.

medzi medzami lebo medziami
 nebo sa belasie

núdza do roboty zobúdza. núdzu
 máme, ale nezúfame.

hádzeme, hádžete, hádžu.

32.

ô — ou — ov — av — ev — iv
 yv — uv

aké deti počúvajú rodičov samou

milou vôlou? páv sa pýši pierami.
na lov idú lovci. lev robí rev. divne
kývne očima, zívne hubou, počúvny,
usilovný.

33.

aj — oj — ej — uj — ôj

háj, boj, daj, kyj, čuj, fuj, koj,
lej, loj, volaj, válaj, šuhaj, vojna, tu
je ntaj, bude raj, pôjde rôj, bude môj.

34.

mr ml vr vl br bl pr pl fr tr tl
dr dl cr čr čl sr sl zr žr hr hl
chr chl kr kl gr gl

mrká : okolie mlčí tichou nemo-
tou, iba na vrchu vyše dediny na
chlume hrkútaju divé holuby; niže
dediny na vode hľbokej sú dlhé plte
a člny. za dedinou sú močiare, tu
žaby krkajú. za močiare frčia jazdci
v trma vrme vlci im kone potrhajú.
čo to blčí? čo to hrmi? čo je žlna?
zrno? srna? konope drvili a majú
klke. frfoce, mrkoce, trkoce. prse
mu chrčia. necrkaj ale lej!

35.

Ā Ī

zotína víby a kíče, čo majú hrby
a nosí je na híby a otíka. chíka,
osírka. fírkaajú kone. plžíke. poprícha,
bude...? víšia sa ľudia, ale aki...?

36.

a, **b** (bé), **c** (cé), **č** (čé), **d** (dé),
d' (ďe), **dz** (dzé), **dž**, (džé) **e**, **f** (ef),
g (gé), **h** (há), **i**, **j** (jé), **k** (ká), **l** (el),
l' (eļ), **m** (em), **n** (en), **ň** (eň), **o**,
p (pé), **r** (er), **s** (es), **š** (eš), **t** (té),
t' (te), **u**, **ú**, **v** (vé), **x** (iks),
y (ypsilon), **z** (zé), **ž** (žé).

37.

A B C Č D Ď Dz Dž E
F G H Ch I J K L Ľ
M N Ň O P R S Š T Ť
U V X Y Z Ž.

38.

Adam, Adamko, Anna, Anka, Benjamin, Dániel, Danko, Elek, Eva, Gaspar, Gregor, Imre, Ilka, Ján, Janko, Josef, Jožko, Júda, Judka, Jakub, Kata, Katka, Ludvik, Ludmila, Martin, Mária, Marka, Matej, Maco, Michal, Miško, Ondrej, Ondriš, Pavel, Paľo, Pavlík, Petor, Sámuel, Samko, Štefan, Terez, Terka, Tomáš, Vilo, Zuza, Zuzka, Žofia.

39.

Ač i o palici lazí, ale dolazi pokuta. Beda deťaťu tomu, čo nemá na Boha umu. Cena života je um a robota. Čo ťa nepáli nehas. Duba nenabudeme, ak žalude nezasadíme. Ešte žije Pán Boh milý, čo sa nikdy nemýli. Fíg nenatrháme z tŕní. Goliáša zabil Dávid.

40.

Hodina rannia umenie i manie doháňa. Chlum je vrch. Idť tade, káde ťa múdri vedú. Jablko od ja-

blone nepadá ďaleko. Lakoty nesú do nudzoty. Mus je veľký Pán. Núdza do roboty zobúdzá. Oči majú a nevidia — (akí su to?)

Pečené holuby nikomu nepadajú do úst. Robota je mati života. Sova nevysedí Sokola. Súša robia čely. Taliga nenie voz. Učte sa deti. Vlk vyciera zuby. Zákona sa boja zlí. Živorí, čo len telo tučí.

41.

a A, b B, c C, č Č,
 d D, e E, f F, g G,
 h H, ch Ch, i I, k K,
 l L, m M, n N, o O,
 p P, r R, s S, š Š,
 t T, ě Ě, u U, w W,
 y Y, z Z, ž Ž.

Ach! Bůh, Cíl, Cep, Duch, Děd,
 Erb, Fík, Gezd, Gros, Had, Chut,
 Ir, Koc, Led, Mjr, Noc, Os, Pán,
 Neř, Sen, Sest, Trn, Žeš, Wec,
 Žed, Žet Žel.

! ? , ; : . - „ “ ( ) *

Palko píše. Ďurko čo robí? Čo mnoho, to škodno. Chvála Bohu! Raz Janko takto odpovedal: Milí rodičovia! budem sa usilovať pilným byť; lebo viem, že Vám tak milým stanem sa. „Boha se bojte“ prikazuje Písmo.

42.

Swět gest: a tak i Bůh gest, genž mu byt dal. Ten Bůh gest duch. On na wlas zná wšszech nás a wšsem nám má být znám. Má též od nás ctěn být, wšsťak tak, gať sám chce mjt. J ga to znám, že ho ctjt mám. Neb wšse,

což mám, on mi dal sám. Bud mu
za to čest ze wšech stran.

43.

Nedrž wšse za zlé, co se ti zdá zlé
být. Wšsak i tá smrt pro etné gest
zysk, gen pro zlé gest trest. Zlost a
hřích, neměg za nic, neb za smjch.
Nemč se krást, lhát, ni bit, kljt a lát.
Nebud hráč, dráč, žwač a žrač. Zlož
zlost, a wem na se etnost. Neb zlym
wždy gen zlé gest. Zly lid plu gest bjd.

Ty též wždy se bog, brát do ruk
twých zbrog. Neb k nj nic newjš. Ne
gdi, a ne pleť se tam, kdes gjt, a pleť
se nemáš. Když ti kdo dar dá, beř a
přigmi ho : než i ty čiň mu wděk zaň.
Ne tup, než etí ty, giž etjt máš, byš
i ty od njch etěn byl zaš. Čest za čest,
a dar za dar.

Když co máš, neb znáš, ne dmi
se proto. Neb nic nemáš, co by ti
Bůh nedal. Gen sfrze nēg gš, co gš.
A tak ne dmi se, než čím wje máš,
neb znáš, tjm wje koř se.

44.

Kdož chceš čest mít, hled vždy ctným být,
 Hled vždy být tím, čím chceš být gmjn;
 Stůg o to, bys byl vždy tím gíst,
 Že gš od lže, lsti a win číst;
 Ne číš zlé, vzdál se od zlých cest,
 Krot hněw swůg, nedeg se zlým žwest,
 Číš po wšse dni, co činit máš,
 Aníž mlad gsa, tráv zle swůg čas.

Co sám chceš od lidj mít, to i ty číš gim,
 Co pak nechceš od njch mít, to též nečíš gim.
 Ty chceš, by ti každý přál, hled i ty wšsem vždy přjt;
 Chceš, by tě každý ctíl, hled i ty wšsech ctjt.
 Ty nechceš, by ti kdo to, co twé gest, přeč bral,
 Neb by tě kdo křl, děl, čwal, bil, pral neb žral;
 Ani tak číš, žneg, že to wšse zlé gest :
 Wěť, že za to žhškáš gen žel, pláč a trest.

45.

Ani Bůh wšsem lidem howět nemůž.
 Běda těm, gen prawj o zlém, že ge
 dobré a o dobrém, že ge zlé.
 Co gest wzácné, nenj lacné.
 Co škodj, to učj.
 Čas se měnj, a my w něm.
 Čjm wětšj gest bjda, tjm bliššj gest
 pomoc Božj.

Člowěk mjinj, Pín Bůh měnj.
 Darmo běžj, kdo na blaudné cestě běžj.
 Dobrý přitel dražšj gest nad zlato.
 Dobrá rada často wjc platj, než mno-
 ho peněz.

Dobré samo se chwálj.
 Faleš, podwod, klam, zradj se sám.
 Gafy člowěk, taká řeč.
 Gafy život, taká smrt.
 Gazyl a hněw wždy na uzdě drž.
 Hlaupost nikde nic neplatj.
 Janko se učít musj, chceli Jan něco
 znát.

K čemu kdo zwykl z mladý, to činj w
 zesslém wěku.

Kdo pozdě chodj, sám sobě škodj.
 Kdo se učj, ten se mučj.
 Kdo lehce wěřj, lehce sflamán býwá.
 Kdo mnoho mluwj, ten mnoho tárá,
 a hřessj.

Lepšj dnes kus, než zýtra hus.
 Lépe gest fríwdu trpět, nežli činit.
 Lépe gest dáti, nežli bráti.
 Maudrj lidé wssudy přednost magj.
 Mjra w každé wěci gest dobrá.

Nečín zlé, a ugdeš zlého.

Neřdy i dobrý kůň se potkne.

Menj wšsecko zlato, co se blýsstj.

Menj hanba nic neznat, ale hanba
gest nechtjt se učít.

Dči wje wzhlédnau, nežli oko.

D čemž kdo mnoho myslj, o tom se
mu snjwá.

Pýcha před pádem chodj.

Po mnohém smjchu blázen poznán
býwá.

Přideg k babce babku, tať po milu
nabudeš statku.

Quintljš swé vlastnj sily lepšj gest,
nežli cizj Centnjř.

Kadššj málo a dobré, nežli mnoho
a zlé.

Skrze co kdo hřessj, skrze to trestin
býwá.

Swětská radost, plodj žalost.

Dupit každy blázen umj.

Učit se musj, kdo chce maudrým býti.

Wěř, ale wjz komu.

Zblaudit gest wěc lidská, ale w blau=
dě trwat gest wěc dábel'ská.

Pána Boha wideti nemůžeme; ale geho djla widjme na nebi i na zemi. Co lidé udělati nemohau, on gediný učiniti může. On dáwa žiwobytj a zachowáwa to, co od něho bylo stwořeno. Od Boha máme tělo i dussi i jiné dary; cokoli ge dofonalého, pochází od něho.

Bohu gest powědomo co bylo, co ge nyní i co bude na wěky. On widj co se děje na nebi i na zemi, on i nassi dussi widj; on wj, čeho žádáme i co fonáme. Warugme se toho, co se Bohu neljbj.

Angele, čistj duchowé, nemagj těla, gako my lidé. Angele na nebi Pána Boha welebj, oni milugj lidj, rádi widj dary úbohému udělené a na ruky berau djtky ty, genz gsau poslussné, usilowné a pobožné. Wjteli něco o Stašaelowi a Tobiassi? Newjteli, dowjte se.

Wile Božj ge, aby děti milowali rodiče. Neděleg giněmu, coby se tobě

neljbi! Sami, co neradi máme, ať
ginému neděláme. Jako milujeme
sami sebe, tak i giné lidi milovati
máme. Záci se učj a napomjnagi
malé žáky, aby se oni také učili. Ne-
trápme živočichů! co bolj, oni to cítj
tak, jako i my.

47.

Djlo netěšj zaháláče. Pýcha a
lafota do nebe newedau. Djlo samo
se chwálj. Kdo nesege, ten newěge.
Mladj ležáci, stařj žebráci. Práce
ochotná wšse wykoná. Čas k djlu, čas
k gjdlu! Kdo si mála newáží, po
mnohu ať nebaží. Kdo stogj o cizj,
přicházj o swé. Kdo ginému gamu
kopá, sám do nj padá. Bezpečněgi
krokem, nežli skokem. Bez Boha —
ani přes prah noha.

48.

Wzáená pocta Bohu bhwá, když ho někdo wraucně
swjwá.

Dwakrát se modlj, kdo žpwwá, geřli srdce při tom
bhwá.

Dobré srdce a ctnost swatá wje platj, než mnoho zlata.

Dobré gméno, když se ztratí, sotwa se z cela zpět vrátí.

A čemu kdo welkú chuť mívá, to mu welmi snadné bývá.

Kdo mluví, co se mu gen chce, musí slyšet to, co nechce.

Kdosi Otce swého bogi, dobrým, ctným se býti strogi. Gen za blázna máme toho, kdo sám sebe chwálí mnoho. Lépe malou křivdu snést, nežli pro ni práwo wěsti. Kdo sám lstiwý, zlostiný bývá, i giné za také mívá.

49.

Zdrawj, síly, weselosti, nenabudeš w maznawosti. Mjrnost dáwá sílu radost, nemjrnost působí žalost. Co lehce slauží k nezdrawj, to žiwota lehce zbawí : Toho se ty milé dítě ! chraň a warug swědomitě.

50.

Dietky ! niet vám inej roboty, len čo ? Teda čo sa má diať od vás ? Čierny cigaň, čiernejši murin. Čiapky nosia ľudia na . . . ? Bude vieter viať, budú žito viať, potom mleť i siať.

Dobré deti sú dar dobrého Pána Boha : zlé, samopašné, nepočuvné deti sú pokuta ; oni sú príčina veľkých žiaľoy pre rodičov. Brúsia, behajú blúdia sem tam na daromnicu ; brodia po blate, po mlákach, hubia si

šaty, a nemilobohu trávia čas, nič sa neučia.

Aká práca, taká pláca. Dobrá a veselá myseľ viac platí než zlata veľa. Kdo sa topí, slamy sa chytá. Múdre-
mu povedz slovo i pošli ho, vykoná
čo treba. Brány zavierajú, bránami
bránia role, pluhom naj-prú zorané.
Hrabľami hrabeme, kropáčom kropí-
me, trúbou . . . ?

51.

Včely a čmely brn-kajú. Hmyzy
su to, i pilný mravec, daromný ko-
ník. Čo ste počuli o tom ako raz ko-
ník prosil mravca, aby mu dal jesť?
A mravec sa ho spýtal, že čo robil
cez leto ? a koník mu odvetil, že po
lúkach si pre-spevoval. Teraz na
zime si tancuj, mravec na to po-
viedal.

Hmyzy sú všelijake chrobáky,
muchy, komáry, ovady, osy, sršne.
Vtáky vydávajú všelijaké zvuky a
hlasy. Iné zvery, iné zvuky a hlasy.

Koho majú deti milovať? My deti máme síce každého človeka milovať, ale svojich rodičov máme po Pánu Bohu najsam-prú a naj-väčmi milovať. A to preto : lebo sa oni starajú o nás, opatrujú, vychovávajú nás. Knihy, šaty a jedlo nám dávajú a ku Pánu Bohu nás vedú. Ale Pána Boha máme najprú a najväčmi milovať ; lebo od neho pochádza po prvé to, že sme deti a že sme nie nerozumné tvory ale ľudia ; po druhé pochádza od neho to, čo sú a čo majú naši rodičovia ; po tretie : pochádza od neho vše to, čo očima vidíme, ba i to čo nevidíme, a to je naša duša, náš rozum, naša myseľ, naša pamäť, naša dobrá vôľa. O! jaká je to preveliká láska božská, že sme ľudia a nie nerozumné tvory.

Nesmie človek zvieratá trápiť. Skúpy otec zbiera, syn márnik sa vyškiera. Ten Janko knihy nedriape,

ale pozornou myslou si je varuje. Keď dozrie teda to zvie, ako je to dobre za mladi dobre sa učiť.

Blen je škodná zelina : brat je blízka rodina. Brús je kameň potrebný ; brod je priechod cez vodu. Prúd je voda tekúca. Vo dverach je prah, po ceste je prach. Plod je rod, cez plot neprejde statok. Aký chrám, taký krám ; aký kraj, taký kroj. Aké drevo, taký klin ; aký zvon, taký zvuk.

Na hore drieň, po povodni býva hlien. Čistota sa volá kliud. Nerob daromný smiech, priam bude hriech. Kde je priek, tam nechutí chlieb. Den sä brieždi : svita ! Dietky ako kvietky. Ale čo sú viac dietky ako kvietky ?

List, lešť, päšť, masť, most mušť, piesť, niešť, viesť, hosť, húšť, kosť, liezť, viezť, dosť, drosť, zášť. Sriebro, meď. Dľaň je ruka vystretá, päšť je ruka zapretá. Na močarine je tršť.

Ľan váľajú, budúho tíčť. Včely robia brnk, telce, kravy m rnk, prázdne brucho škrk, nos nečistý s m r k, šantovné deti strk. Čo prská robí prsk, čo vrzgá robí vrzg, čo vrždi robí vržd, lebo vrždat, vrždanie.

Blesk lebo blysk je keď sa blyská na nebi. Základ domu je grunt, zručanina se volá rum. Otčina je tvoja vlasť, tú máš milovať.

II.

1. Deset přikázání Božjch.

1. Nebudeš mjtí Bohů giných předemnu.
2. Nwezmeš Sména Pána Boha twého na darmo.
3. Pomni; abys den swátečnj swétil.
4. Sti Dce swého y Matku swau, abys dlauho žiw byl na zemi.
5. Nezabigeš.
6. Nezesmilniš.
7. Nepokradeš.
8. Nepromluwiš proti bližnjmu swému křiwého swēdectwj.

9. Nepožádáš domu bližnjho swého.
 10. Aníž požádáš manželky geho, ani služebnjka, ani děwky, ani wola, ani osla, ani ničehož, což geho gest.

2. Wjra obecná Křestanská.

Wěřim w Boha Otce wšsemohaucjho, Stwořitele nebe i země.

Wěřim i w Gezu Křysta Syna geho gediného, Pána nasseho, genž se počal Duchem swatým: narodil se z Marie Panny! trpěl pod Pontským Pilátem, ukřžowán, umřel, i pohřben gest; zstaupil do pekla: třetjho dne wstal z mrtwých; wstaupil na nebesa; sedj na prawicy Boha Otce wšsemohaucjho, odtud přigde saudití žiwých i mrtwých. Wěřim w Ducha Swatého, swatau Cirkew obecnau; Swatých obcowánj; hřichů odpustěnj; těla z mrtwých wzkrjssenj a žiwot wěčný. Amen.

3. O Křistu swatém.

Mat. 28. 18. 19. a Mark. 16. 15. 16.

N přistaupitw Gezjš, mluwil učednjkům swým, řka: Daná gest mi wšseliká moc na nebi i na zemi. Protož gdauce po wšsem swětě, učte wšsecky národy, křstjce ge we Gměnu Otce, i Syna, i Ducha swatého. Kdož uwěřj a pokřstj se, spasen bude; kdož pať neuwěřj, zatracen bude.

4. O Večeři Páně.

1. Kor. 11.

Pán náš Ježíš Kristus v tu noc, v kterouž zrazen byl, vzal chléb, a když díky učinil, lámal a dával účastníkům svým, a řekl : Vezměte a gezte, totoť gest Tělo mé, kteréz se za vás vydává : To číňte na mou památku.

Tímž způsobem když odvečeřel, vzal Kalich a díky učiniv, dal jim, řka : Píte z toho všickni, tento Kalich gest tá nová smlauva v mé krvi, kteráž se za vás vylévá na odpustění hříchů. To číňte, kolikrátkoli píti budete, na mou památku.

5. Řeči nového zákona.

Milovati budeš Pána Boha svého, z celého srdce svého, ze vši duše své, i ze vši mysli své, a bližního svého, jako sebe sameho.

Všefco, co chcete, aby vám lidé činili, to i vy číňte jim. Každému, co gste povinni dáwegte, komu daň, tomu daň, komu clo, tomu clo, komu bázeň, tomu bázeň, komu čest, tomu čest.

Poddani buďte všelikému zřízení pro Pána, buďte Králi, jako nejvyššimu, buďte vládačům, jako od něho poslaným ku pomstě zle činících, a ku chwałě dobře činících.

Dáwegtež co gest Cisarowo Císari, a co Božjho, Bohu.

Každá duše Wchnostem poddaná buď, nebo není Wchnosti gedině od Boha, a kteréz Wchnosti gsau, od Boha zřízené gsau. A protož, kdož se Wchnostem protiwi, Božjmu zřízení se protiwi : kteríž se pať protiwi, odsauzeni sobě dobudau.

Powolnj budte Zprávěcům swým, a poslušňaj: onit jagistě bděgj nad dušsemi waššimi, gako ti, kte-
řjž počet magj wydati, aby to s radostj činili, a ne s
stýškánjm. Neboťby wám to nebylo užitečné.

Djtky, poslauchegte Modičů swých w Pánu: nebot
gest to sprawedliwé: cti Otce swého i Matku swau.

A wy Otcowé nepopauzegte k hněwu djteř
swých, ale wychowáwegte ge w cwičenj, a w napo-
mínánj Páně.

Služebňich, poddanj budte we wššj bážni Pá-
nům, ne toliko dobrým a mjrným, ale i zlym. A wy
Páni, tež se tať mēgte k služebňikům, odpauštēgje
pohrůžky, wědauce, že i wy tať máte Pána swého
w nebesých, a přigjmánj osob nenj u něho.

6. Summa Hystorje Náboženstwj.

Prwnj dwa lidé od Boha stwořenj Adam a Ewa
se gmenowali. Oni oba z počátku dobři, newinnj a
šfastnj byli, žiwj gsauce w rozkošném kragi, genž
rágem staul.

Mež potom hřjšňými se stali, djtky i potomcy
gegich též hřjšňj byli. Dopustil Bůh na prwnj swět
welikau powodeň, neb potopu, w kteréž wššicňi zahy-
nuli. Gen šlechetný muž Noach s čeledj swau při ži-
wotu žůstal, a potomcy geho rozmnožili se na zemi.

Alle i tjto potom Slunce, Měsje, Swězdy, ano
i některé mrtwé lidi a giné stwořené wěci gako Boha
ctili. To se gmenuge Modlárstwj, neb Modloslužba.

Od toho Modlárstwj zachowal Bůh Abrahamu.
Tento dobrý a pobožný muž samého prawého Boha,
Stwořitele nebes i země, wžywál a ctil. To činil i
syn geho Izák a Jakob syn Izákůw.

Jakob přigal od Boha gméno Izraele. On měl dwanáctero Synůw, genž dítkami Izraele stauli, a wšickni tj, kteří od nich pocházeli, též Izraelští se gmenowali.

Jozef byl geden ze synůw Jákoeba neb Izraele. Ten w Egypťe welikým Pánem se stal. Potom i otce swého a bratři swé k sobě do Egypťa powolal a mnoho dobrého aim učinil.

Po smrti Jozefa Egypťští králowé welmi trá-pili lid Izraelský, a hledali geg wypleniti. Ale poslal Bůh gednoho muže gménem Mojžíše, který lid Izraelský z Egypťa na gednu welikau pausť wywedl, kdež geg Bůh za čtyřidcet lét zdržowal.

Na této pausťi leži hora Synai, na které Bůh tomuto lidu deset přikázanj a giné dobré předpisy skrze Mojžíše wydal.

Po smrti Mojžíše, Jozua lid Izraelský do země Kananejské w Aziji uwedl. Tam se tento lid welmi rozmnožil a we weliký národ zrostl.

Potom tento weliký národ skrze králůw sprawován byl, z kterýchž Dáwid král byl nehownessenenějsi. Tomuto zaslíbil Bůh, že geden z potomků geho wěčné králowati bude.

Toto wěčné králowstwí mnozý pobožni mužowé, genžto Proroci slugj, předzvěstowali, a tohoto Syna, neb potomka Dáwidowa, gačo takého wyspali, který, známost a prawau poctu gediného prawého Boha mezi wšsemi národy rozšiřowati, modloslužbu pať z času na čas rozptylowati bude.

Mezitím modlárstwí wždy wjc a wjc se množilo. Skrze to wšsecky pohanské národy do weliké neznámosti a do welikého porussenj upadli. Z nassi předkowé byli pohané a modláři.

Naposledy narodil se Gejzš z rodu Dáwidowa, z Marje Panny w Betlémě, a wychován byl w Nazarétu. Tento w třidecátém roku wěku swěho počal mezi Židmi učiti, činiti mnohé a weliké diwy, a tak dokazowal se od Boha k řetowánj lidského pokolenj od neznámosti, bludů a hříchůw poslaným býti.

On wywolil k sobě dwanáctero Aposstolů, neb Wyslanců, a ten rozkaz jim wydal : Gděte, a zvěstujte Židům, že Bůh giž to wěčné králowstwí prawdy a ctnosti založil. Než kdo w něm účastenstwí míti chce, muss se dáti polepsšiti, a w Gejzše, gačožto toho zaslíbeného Krále wěřiti. Tak gišťe blahoslaweným se stane.

Než předněgšji ze Židů nechťeli wěřiti, žeby Gejzš od Boha poslán byl, aby lidj k poznánj prawdy, k ctnosti a blahoslawenstwí wedl. Dni ho w nenašiwšti měli, proti němu pro weliké diwy geho rauhali před wládařem Řimským, Pontským Pilátem falesně ho obžalowali, a na tom stáli, aby ukřižowán byl, což se i stalo. Prwe wšsať, než Gejzš na křiži umřel, ustanowil swatau Wečeři.

Usmrcené tělo Gejzšowo newzalo w hrobě poruffeni, ale wzkřiššeno a obziweno bylo w třetj den. Potom Gejzš w čtiridcátj den po swém wzkřiššeni wstoupil do nebe; odtud gednau we welké sláwě přigbe saud držeti, dobrým odplatiti, a zlé trestati.

Prwe, nežli Gejzš wstoupil do nebe, tento rozkaz swým Aposstolům wydal : Gděte po wššem swětě; učte wšsecky národy; křišice ge we gméno Dce, i Syna, i Ducha Swatého.

Potom w následugjci sláwnost Letnic zeslal Gejzš swým Aposstolům weliké dary Ducha Swatého, učinil ge sřrže to spůsobné k zvěstowánj lidem swěho

učenj. Do počtu Apóstolů přigat byl i Pawel, předtjm gméno Saul magici. Tento s mnohým nebezpečenstwjm a přenasledowánjm Krystowo Ewangelium horliwě kázal a rozšširował.

Žiwot Gejisse od čtyr spisowatelů, totiž : Matausse, Marka, Lukásse a Jána sepsán gest. To wy-psáni žiwota Krystowa nazývá se Ewangelium, a spisowatelé geho Ewangelistowé slugj. Lukáš sepsal i Knihu skutků Apóstolských.

Apóstolowé mnohé cesty konali, a negen Židům, ale i Pohanům učenj Gejissowo kázali. Potom k nowotným Křestanům listy psaly. Takowé listy od nich následugjci máme, totiž : Pawla, Petra, Jána, Jakuba, Judy, bratra Jakubowa. Wšsecka táto písma spolu Nowým Zákonem gmenugeme.

Učenj a náboženstwj Gejissowo welmi rychle se rozšširowalo, a to bez wšseho násyli, samým toliko kázánjm Apóstolů, tak že w krátkém čase we wšsech krajinách Řimského panstwj mnoho dobrowolných wyznáwačů a následownjků se našlo. Odtud giž w prwnjm stoletj po narozenj Gejisse mnohé obce, neb cirkwe křestanské se našly, a každé představen byl geben, aneb gestli wětšj byla, i wje učitelowé.

Křestanské náboženstwj z počátku i na Židech, i na Pohanech, welikých mělo nepřátelů a odporců. Po zkáze Geruzalemské a po zrušenj celé obce Židowské, které roku sedemdesátého po narozenj Gejisse následowalo, protiwenstwj od Židů bylo sice přestalo, ale Pohané i potom Křestanů tjm ukrutněgi za celých třisto lét přenasledowali. Nejukrutněgššich přenasledowánj Křestanů bylo deset : prwnj pod Neronem cisářem, a poslednj pod Dyoletčanem.

Byli pak Křestané šsuzowanj, přenasledowanj

ne proto, žeby snad newečnj a neužitečnj poddanj byli, ale proto, že náboženstwj gegich pohanskému odporowalo a genu podwrácenjm hrozilo.

Nic méně wšak ti prwnj Křestane předcy i pod tjm newětšjm trápenjm swému náboženstwj wěrnj zůstali. Právě to, čjm ge nepřátelé gegich wyhladiti chtěli, posilňowalo ge u wjře w Křysta, ku rozššřenj učenj geho předimně dopomáhalo. Křestane skrže swých Spolukřestanůw stálost w mukách, býwali gestě tjm wjce o prawdě swého náboženstwj ugíšštění a w něm potwrzení. Pohané pak na muky Křestanů se djwagjci, musyli uznati, že to náboženstwj, které swé wyznáwače i při tom newětšjm trápenj tak posilňuge, aby i od nich přigato bylo.

Toto náboženstwj potom i do nassj milé vlasti se dostalo a w nj po málu se rozššřilo. Roku po narozenj Křysta tisjčeho. Štěfan prwnj Uberský Král gjž Křestanem byw, zrůst křestanského náboženstwj zmužile napomáhal. Odtud i my toho šštěstj sme doššli, že křestanské Gjrkwi narozenj a wychowanj sme, za čez Bohu nikdy dosti děkowati nemůžeme.

7. Summa Učenj Wjry Křestanské.

Ga cítjm w sobě žádost po wěčném šštěstj a pohodlj. Ale cítjm spolu i to, že pro přirozenau mdlou a nedostatečnost mau nemohu se sám na wěky šštastným učinit. Proto welmi gest mi potřebný takowý přítel, genžby mi i mohl i chtěl k prawému a stálému šštěstj dopomoci. A za takowého přítele žádného giného uznati nemohu, gedině Boha.

Wěřjm tehdy a z toho welmi se těššjm, že Wjry gjšště gest. Nebo půwod swěta, to maudré spořádánj

a spogenj wěcy na něm, a tá nám wšsechněm přirozená citedlnost, coby práwé neb neprawé bylo, žádnému ginému krom Bohu připisowat se nemůže.

Wěřim, že Bůh i w Slowu swém, zwláští skrze Geziſse wydaném se nám zgewil, co on gakhby byl; že totiž on ge neywhššji a neydoxonalegšji Duch, žiwot sám od sebe magjci, wěčný, wšsemohaucj, wšsewědaucj, wšsudypřítomný, maudrý, dobrý, swatý, sprawedliwý, wěrný, a we wšsech těchto doxonalostech swých neproměnitelny.

Wěřim, že Bůh gest w bytu geden; ale w třech Osobách, z nichž prwnj pod gménem Otce, druhá pod gménem Syna, a třetj pod gménem Duchu Swatého se nám předstawuge.

Wěřim, že Bůh gest Stworitelem swěta, to gest nebes, země, i wšsech widitedlných i newiditedlných wěcj na nebi i na zemi, a že každau tak dobře stwořil, že nemohla doxonalegšji stwořena býti. Tak pak wšsecko stwořil ne pro sebe samého, ale gen k dobrému zwláště rozumného stwoření swého.

Wěřim, že Bůh gest také wěrným Opatrowníkem wšseho stwoření swého. On wšsecko zdržuge a řídj, tak že bez wědomj a wůle geho nic se stati nemůže na swětě, a čemu se on stati dopausstj, to musí tworům geho k dobrému slaužit.

Wěřim že Bůh z ohledu na náš lidj mnohém wjce gest, nežli z ohledu na giné žiwočichy na zemi, že totiž gest neydobrotiwěgšjim Otcem wšsech nás. Nebo žádnému tworů na zemi tak mnohá a tak weliká dobrodinj neprořázal a neprořazuje, gačo nám lidem. On nás k obrazu neb podobenstwj swému stwořil, a wjce o nás pečuge, nežli o giné žiwočichy na zemi. Nebo wšsecky wěcy na zemi zwláště pro

nás zdržuge, a stegně nám dowoluge těch wěcí k užitku a pohodlí nassemu užiwati. Proto kdo při wšech těchto geho dobrodiních může necitedlný a newděčný k němu býti, ten není hoden člověkem slauti, a zemi sflápati.

Wěřim, že Bůh gest neywyšším Pánem nassim. Proto my tá přikázání geho, která nám wydal, a poznati dáwá, powinni gsme plniti a to tím wěrněgi a ochotněgi, čím wětšji gistotu máme toho, že on w zákoně swém právě gen to nám přikazuje, co sluffné, sprawedliwé a nám prospěšné gest, a gen to nám zapowjdá, co nesluffné, neprawé a nám škodliwé gest.

Wěřim, že Bůh gest i Saudcem nassim, genž dobré skutky nasse giž w tomto životě pokogem, radosti ducha, ctj, i wšelikým požehnáním odplacuge : aby skrze to lásku a dobrowolnau posluffnost w nás wzbudil a zachowal. A na proti tomu zlé skutky tresce nepokogem a žármutkem ducha, potupau, nemocmi a ginými bjdami; abychom neprawosti sobě zosfliwili, a gich se odřekli. On sic mnohým zlostníkům showwá, odkladuge s zewnitrnjmi pokutami; než kdo w zlosti swé trwá, pohrdage showjwáním geho : ten w budaucjm životě tím přisněgi trestán bude.

A tato wjra w tať mocného a důstogného Boha nedá mi pochybowati o tom, že on mocen gest nám dopomoci k tomu pohodlí a blahoslawenstwji, po němž wšickni tauzjme, ale wšak nassj vlastnj mocj k němu přigjt nemůžeme.

Wěřim tať, že Bůh gest nám dobrotiwý, že i chce nás libj sstastně mjtí a učiniti. Nebo mnohými důwodmi toho dokázal a dokazuje, gať welice mu blahoslawenstwji nasse na srdcy leží.

Předně on přistworil nám spůsobnost k cjtění a

užívání časného i věčného pohodlí, dává nám nesmrtelnou, rozum a svobodnou vůli magji duši: Rozumem obdařil nás proto, abychom v známosti růstli a dobré od zlého rozeznávatí mohli. Vůli pak svobodnou dal nám na to, abychom mohli žádati a vyvolávatí to, co za dobré a pravé držíme, a to v ošklivosti míti, co sobě ježo zlé a nepravé představujeme. Kdybychom těchto darů dle vůle Boží vždy dobře užívali, kdybychom pravdu tak poznávali a milovali, gať můžeme a máme: musiloby nám vždy dobře býti. Takbychom o mnohých bídách nás nyní tlačících ani gen neslychali, než my v tom velmi nedbanlivj gsmé. Odtud často blaudíme a hřessíme, dobré zanedbávajice a zlého se dopausstěgice, a tať časnou i věčnou bídu a neshťestj sobě dohánjme.

Poněwadž pak my sami ani od mochy hřjcha ani od bdy a pokut s nim spogených oswoboditi se nemůžeme, proto Bůh i tau milost nám učinil, že nám dal Gejzisse Syna swého za Wykupitele od hřjchu a neshťestj s nim spogeneho. Tento Syn Boží tať přifšel na swět, gaťo ginj lidé, narodiw se z Marie Panny, a wšak to zwlášttnjho při sobě měl, že gednorozeným Synem Božim gsa, bez wšeho hřjchu stal. Proto neysspůsobněgšj byl k wykonání toho wšeho, k čemu ho Bůh na tento swět poslal. On w skutku i skrže swé učení i skrže swúg příklad, i skrže utrpení a smrt swau neywětšjím dobrodincem našjím se stal. Skrže učení swé oswobodil a oswobozuge nás od šskodlivé neznámosti, powěry a bludů, dopomáhá nám k známosti wšeho, co potřebné gest člowěku znáti ku spasenj. Skrže swúg swatý příklad učinil nám polehčenj nasledování ctnosti: a skrže utrpení a smrt

stau řetowal nás od pokut hříchů našich, wzhýskaw nám odpustčnj gich při opravdowém polepšsenj úmyslu a obcowánj našeho. Gistotu toho wšseho potwrdil Bůh skrze wzkršsenj geho z mrtwých, a skrze powhšsenj a oslawenj geho.

Ř tomu poněwadž hřššnjř bez polepšsenj šťastnj býti nemůže; proto Bůh i pomoc Ducha Swateho ř polepšsenj a zrůstu w dobrém nám dáwá, a wšřak ne zázračně, aneb bez wšseho přičiněnj našeho, ale gen skrze prostředky. Ty prostředky gsau zwlášřtě nábožně modlenj a pilné čtenj a poslučánj Slowa Božjho. Řterý pař z nás této pomocy geho tař užiwagi, že se w skutku maudřými, dobrými a ctnými stáwagi, těch Bůh skutečně w tomto i w budaucjm žiwotě šťastně činj podle mjrj polepšsenj a ctnosti gegich.

W tomto žiwotě uděluje gim zwlášřtě wnitřnjho pohodli, totiž: pokoge swědomj, spokojenosti se stawem swým a radostné náděge blahoslaweného žiwota po smrti. Ano on i zetwnitřnjho pohodli gim uděluje, na kolik toho maudrá geho rada dopauřřtj, totiž zdrawj, pokoge s lidmi, poctiwost a žiwnosti. Prawda gest, že ani ti nelepřřj lidé wšřech bjđ zde ugjt nemohau: wšřak předce ge tař mnohé, tař welice bjdy neřlačj, gařo zlé a nepolepšřene lidj. Ř tomu dobrým a ctným lidem každě sauženj lehčegřřj a řnesřtedněgřřj bhwá, nežli bezbožnjm.

W budaucjm pař žiwotě ten sprawedliwý Saudce, dobré a ctné lidi účastně učinj úplného řřřřřj a blahoslawenřřw; řteré záleřeti bude we wyswoboženj ode wšřeho žlého, w radostné powědomosti dobrého zde wyřkonaného, w nepřestegněm prospřwánj w známosti a ctnosti, a w obecenřřw s Gežjřřem i se wšřemi dokonalými duchy a neřmilegřřjmi swými. Žlj pař

lidé toho všeho zbavení budou, a to ne proto, že mdlí, nedokonalí a zlí byli, ale proto, že se polepšiti nechtěli, magice čas, příležitost i prostředky k tomu.

Verím a vyznávám, že gestliže my Křesťané chceme, aby nám v tomto i v budoucím životě dobře bylo, musíme se držeti toho pořádku, který nám Bůh v Slovu svém předepsal, totiž : musíme dobrými a ctnými se státi, i zůstati. Dobrymi se staneme tak, když úmysl neb vůli našji tak napravíme, aby všechno zlé a nepravé v osflivosti měla, a jen dobré a pravé milovala, žádala. Ctnými pak neb ctnostnými se staneme tak, když se naučíme a přitvůrneme, chtivě a stále, z lásky k Bohu a k pravdě dobře a pravě činiti, a nejen z přinaucení, aneb pro vlastnj zysk. Jen z přinaucení dobře činiti není žádná ctnost. Z hovádky, dobře čini, táhají a nosí, když k tomu přinaucená bývají. Rovně jen pro samj vlastní zysk pravě činit, též není ctnost. Dle svědectvj Geziše i nevěššj hřiššnich dobře a pravě čini, když při tom věššimu zysku se ufají : nežli kdyby nepravě činili. Kdože pak je za ctné držet může, když dobré skutky gegich ne z lásky k Bohu a pravdě, ale jen z neřádného sebe samjch milování pocházejí, a když při tom žádné stálosti v dobrém při nich není.

Z k polepšení vůle a ctnosti nejlépe dopomáhá wjra v Krysta Geziše, to gest přigimánj učení geho, a důvěření slibům geho. Táto wjra wede hřiššnika k poznání převrácenosti a zlosti své, a sčrže to i želenj, zosflivenj sobě a opuštění všech nepravosti. K tomu táto wjra wede nás k pravému poznání Boha a pravá známost Boží wzbuzuje w nás lásku a dobrowolnau poslušnost k němu, a tak nás wnitrně na

wůli nassj polepssuge. Když pak wůle nasse polepšená a dobrá gest, tehdy dobré a ctné gest i obcowánj nasse.

Poněwadž pak i dobrý a polepšený člowěk může se zase porussiti a zlým státi: proto wěřim, že každému z milosti a pomocy Boží giž polepšenému welmi mnoho na tom záleží, aby hleděl dobrým až do smrti zůstati. K tomu chli má a musí vznikagich w sobě zlé žádosti, prudké náruživosti, a zvláště hněw swug skrocowati, zlého towarýšstwj se warowati, sfrze ná božné modlenj, rozgjmánj Slowa Božjho a užitwánj swaté Wečeře Páně, w dobrém úmyslu a pobožnosti se posilňowati, Tak s pomoci Boží gisťe až do smrti dobrým zůstane. Bůh zdržugž mne při této křestanské wjře, a pomáhegž mi podle nj žitwu býti.

8. Hlavní Regula, aneb Pravidla

o zachcvání Zdrávi.

Kdo chce na těle vždy zdravý a čerstvý býti, ten musí ponejprvé o to státi, aby vším vládl, co ku zdržowání přísluší.

To pak jest veselá mysl, skrocowánj náruživosti, a zvláště hněwu, středmost w jedení a pití, čistota, věrná a mírná práce, užitwánj potřebného odpočinutí a obveselení.

Sem také přináleži: užitwánj swoboduého a čistého powětří a mírného tepla, časté čistění a umýwánj těla, zvláště twáře, rukau a úst; odívánj se oděwem takým, jaký každé počasí vyhledává; užitwánj pokrmu zdravého, pohybowání těla neb komye; pozorowánj a zkušowánj, coby tělu našemu

prospěšné, a co škodlivé bylo, abychom onoho užívati, a tohoto se varovati mohli.

Po druhé : Zdravý býti chtějící musí se varovati těch věcí, které mu nemožné jsou dohnati mohou. Sem přináležejí : nečisté, jedovaté a nakažené povětrí, obžerství, to jest: nemírné a skvostné užívání zvláště tvrdých a velmi masných pokrmů; opilství neb nemírné pití silného a rozpalujícího nápoje; pití studeného nápoje v rozhoroucení, a rychlé zchlázení se v studeném povětrí v čas rozehřítí a rozpálení těla; přílišná, nemírná, těžká a síly převyšující práce; pálení slunce na holou, odkrytou hlavu; nečistota, závist, nemírný hněv a zármutek, i přílišná péče a starost; mnohé, anebo na opak velmi skrovné a nedostatečné spání a neprozřetelnost při navštěvování a opatrování lidí v nákažlivých nemocích postavených a t. d.

Po třetí : Kdo do nějaké zvláště pálčivé nemoci upadl: ten má o tom státi, aby utracené zdraví opět dosáhl. K tomu cíli má včasné u rozumného, zkušeného a šlechetného lékaře radu a pomoc hledati, lékařství sobě předeepsaného pořádně užívati, pořádku v jídle, v pití a v jiných věcech, neb diétě sobě uzřízené náležitě se držeti. Pakliby takového lékaře míti nemohl, tehdy nechť raději žádného léku neužívá, nežby třeba jakého, od ledakého připravěného užívati měl. Tu nejlépe učiní, když se bude zdržovati od jedění, dokud chuti k němu nemá a tím hojněji vodu, neb jiné krev řídící nápoje píti.

III.

M o d l i t b y.

We gménu Otce i Sina i Duha Swatého. Amen.
 Ah, giž vychazi slunečko! Chwál Pána hned z rána,
 neb byl twá ochrana, má duffičko!

Bože, můg nebeský strážce, při mně stůg, mne sprau-
 wug, angel twůg at gest můg dnes ochrance.

Ráč wšsecko zlé odwrátiti; činěni, mluwenj, mau
 duffi, gať sluffj, ráč řiditi.

A tať za to budeš chwálen ode mně, můg Pane, w
 čas rannj, wečernj, i wžy. Amen.

Otče náš, sešli gsme se,
 Učiti se slowu twému:
 Deg, at ono přinese
 Prospěch k wzdělání nassemu;
 Tebe naučj poznati
 A twůg zákon ostřjhati.
 Pane ráč nakloniti
 Srdce nasse k nábožnosti,
 Schopné nás učiniti
 K dosaženj twé známosti.
 Dswět rozum a deg chtiwau
 Mysl, slowa žadošiwau. Amen.

Když gsem giž wstal z mého lože,
 Tebe chwáljm, milý Bože,
 Z twé ochrany a pomocy
 Mně prokázané té nocj,
 Že gš mi w mém nočnjm spánj

Dal tiché odpočívání;
 Popřálš mi nowé čerstwosti,
 A konání powinnosti;
 Chraň, řiď, a weď mne, Otče můg!
 Duchem swatým mne obdarug,
 Bych se i dnes stal maudřegššim,
 Póbožněgššim, spůsobněgššim. Amen.

Přissel k nám opět den nowý,
 Bože! deg, at se obnovj
 Z dnes w nassem powolání
 Twé milostné požehnání.
 Sprawug sám nasse myššlenj,
 Dáweg nám chuti k učení;
 Deg též, at z mláďi k twé slawě
 Učjme se činit prawě;
 Bychom při zrůstu w známosti,
 Rosli w mrawnosti a w cnosti. Amen.

Bože dobrý od wěčnosti,
 Děfugeme twé milosti.
 Žes nám ráčil pomáhati,
 A učení chut dodáwati;
 Dáweg nám i dále sílu,
 A prospěch k nassemu djlu,
 Bychom w dobrém neklesali,
 Než w něm wždy wětšj zrůst brali. Amen.

Ga w dnech dětinstwí mého
 Wššudy widjm mnoho zlého!
 Bože, pomoz mi každému
 Odpjrat wábenj k zlému;
 Bych se žádné neprawosti
 Nenaučil w mé mladosti. Amen.

W twém gménu, Bože a Pane,
 Zas se učít začínáme:
 O nechť této nassj prácy
 Dobrota twá žehnat ráčj. Amen.

Bože, my bez twé pomocy
 Nemáme k dobrému mocy;
 Nác tedy nám pomáhati
 W známosti, w cnostech žrúst bráti Amen.

Bože, degž at o swau dussi
 Wždy pečugeme, gať slussj,
 Nostauc w prospěšné známosti,
 We wjře a w pobožnosti. Amen.

Bože za wyučowánj
 Wždáváme ti děkowánj:
 Degž, at co dobrého wjme,
 To k užitku obrátjme. Amen.

Bože, lidj milownjče,
 Wzhledni na nasse Nodiče;
 Wzhledni okem twé milosti,
 Oslad ty gegich trpkosti,
 Genž pro nás často mjtwağj,
 Když nás žiwj, odjtwağj,
 W dobrém cwičj s prácj mnohau,
 A wedau nás k tobě Bohu.
 Učiň at za to odplatu
 Od tebe wezmau bohatau. Amen.

O gať mám děkowati Tobě, dobrý Bože;
 Žes mi dal zas powstati Štastně zmého lože;
 Tys mně nowé udělil, sily a čerstwosti

Sfrz sen, a obweselil slaunečnau swětlostj,
 D degž, ať tento nowý důwod twé milosti
 Mne hřjssného, obnowj a posilnj w ctnosti,
 Učiň, ať duch můg w lásce k tobě se roznjti
 W té dnešnji nowé částce Měho žiwobytj.
 Nechť w prácech užitečných Celý ten den stráwjim,
 A co mohu z bludů mých napravít, napravwjim,
 Tak budto dnes i wygdu z stánku těla mého,
 Nic neztratjím, neb přjgdu Do ráge wěčného. Amen.

S Bože, za twau ochranu,
 Nám té noci prokázanau,
 Wděčnau myslj tě sláwjme,
 Powinné djkj činjme,
 Nač nás také i tohoto dne
 Od wšseliké wěcy škodné
 Zastawě zamarowati,
 A našjím pracem zehnatj.
 Učiň, ať gen to mysljme,
 Mluwjme, také činjme,
 Coby se tobě ljwilo,
 A nám spasitedlné bylo.
 Warůg nás od hřjchu wšseho.
 Poteš w zármutku každého,
 A po zdegšjím žiwobytj,
 Nač nás k sláwě powyššiti. Amen.

Bože deg k djlu chtiwosti,
 Sjlj a prožřetedlnosti:
 Nechť mysl má i při prácn,
 Z k tobě často se obrácj. Amen.

† **B**ože, my zas z twé milosti
 Ujwat chceme žiwnosti:

Dej nám k tomu užívání
Světosti i požehnaní. Amen.

Bože, tys nás rozličnými
Zas nasýtil darů svými:
Za to my tvé velebnosti
Díky vzdáváme s vděčností. Amen.

Díky vzdáváme Tobě, Pane, za všechno dobré,
čemu jsme se učili, Dejž, prosíme, aby nám pro-
spělo k časnému i věčnému štěstí. Požehnej naše ro-
diče, učitele a dobrodince, který jsou živ a kraluješ na
věky věků. Amen,

Král věčný nás požehnej požehnaním svatým,
A všechno dobré nám dej chudým i bohatým,
Kářiž nás naplniti svou svatou milostí,
Potom k tobě přigati do věčné radosti.
Amen! to požehnaní přigdiž na nás všechny,
Abychom po skonání všeli v ráj nebeský;
A tam s anjelskou říjí Boha také ctíli.
Dejž nám to, ó Ježíši, Spasiteli milý. Amen.

Óči všeho tvorů daňují v Tebe, Pane, a ty
dávaš jim pokrm v čas příhodný. Dtvíráš ruku
svou a naplňuješ všelikého živočicha požehnaním.
Hospodine Bože, Otče nebeský! požehnej nás i těchto
darů, kterých z tvé štědroty přijmáti budeme: pro
Ježíše Krista Pána našeho. Amen.

Chvále Pána všickni lidé! neboť potvrzeno jest
nad námi milosrdenství, a pravda Páně trvá
na věky.

Sláva Otci i Synu i Duchu Svatému, jakož byla
na počátku, tak buď i nyní a vždycky i na věky
věkův!

Děkujeme Tobě, všemohoucí a milosrdný Bože, za
všecka dobrodiní Tvá, který jsi život a království
po všechny věky. Amen.

Ach Bože, již i tento den
Pomigj rychle, jako sen,
A nový krok k mému hrobu
Zas se skonává w tú dobu.

Wzdávám povinnav čest, díky
Za ten dar tvůg přewelikh,
Že mi dnů, noci přidáváš
Tak času k pokání dáváš.

Dej mi zvlášt w tom prozřetelnost,
Bych času pomínutelnost
A platnost práwě poznával,
W něm vždy maudřegšjim se stával.

Při tom měj mne i dál, Pane,
Poručena tvé ochraně,
A popřeg noci budaucj
Wšsem mdlým spočineť žádaucj. Amen.

Při toho dne skonání za ochranu děkujeme Tobě,
wěčnému Pánu!

Prosíme za všech hříchu odpuštění pro Krysta, Syna
tvého zasloužení.

O rač chrániti nás i této noci pro neštěstí i zlých
lidj moci.

Angel tvůg swatý buď i vždycky s námi,
O wyslyš nás a smilug se nad námi!

Wzdál od nás na zdrowj i statku škody, oheň, mord,
laupež, nešťastné přjehody.

Spočinaut deg nám w twém swatém pokogi; wššak
gsme wždy, welicj i malj, Twogi.

Ach, zůstaň s námi, náš Pane Gežjssi, a neopau-
sstěg swau křestanskau řjssi.

Zahasnuti nedopaušstěg slowu Twému, až slawně
přigdeš sám ke dni saudnému.

Při smrti nassj budiz Ty náš wůdce, — poraučjmet
se w Twé přeswaté ruce.

A degž nám někdy do nebe přigjti, ať Tě tam wě-
čně můžeme chwáliti.

Amen, degž to wššacko, náš milý Pane! ať se nám
podle wjry nassj stane. Amen.

Modlitba Pane.

Otče náš, kterýž gsi na nebesjch, po-
swět se gméno twé; přigď králowstwj
twé; buď wůle twá, gako w nebi tak i
na zemi; chléb náš wezdegšsji deg nám
dneš; a odpust nám nasse winny,
gako; i my odpaušstjme nassjm win-
njům; i neuwod nás w pokussenj,
ale zbaw nás od zlého; nebo twé gcsť
králowstwj, moc i sláwa na wěky wě-
kůw. Amen.

IV.

P í s n i ě k y š k o l s k é.

Jako : Ježiši jak jest přeslalká.

Nad zdravím, ctností a úměním, Nic lepšího v světě není; protož chej i zdravím míti, Má je co klenot chrániti.

2. Varovat se ve dne v nocí Toho, co plodí nemocy, Zvlášť zahálky, hněvy, zlosti, Bujnosti a nemírnosti.

3. Cheyli známosti naleztí, Mám se vždy pilně učití. Neb jen skrz pilnost v učení, Člověk může být umělý.

4. Cheyli dobrým a ctným se stát, Zvlášť vůli Boží mám poznat. A z lásky k pravdě a k Bohu Plnit ji věrně, jak mohu.

5. Kdo jen proto dobře činí, Že skrz to rozmnožit míní Svou rozkoš, čest, slávu, jmění; To jistě žádná ctnost není.

6. To před Bohem nic neplatí : Protož on to neodplatí, Neb jest plod ošemetnosti, Kterou on má v ošklivosti.

7. Též kdokoli v pokušení, K zlěmu, pravdě věrný není : Darma se drží za ctného : Neb jestě zlý jest duch jeho.

8. Bože, dejž ať od mladosti, Učím se mé povinnosti, Věrně plnit, bych nezâstal Ve tmě zlosti, než ctným se stal.

Jako : Chvála buď na výsosti.

Dítky, poďme s radostí Do školy k učení, A učme se v mladosti, Však to těžké není; Jak to v časy

nynější Učitelé činí, Budeť to vždy snadněji, Jen my budme pilní.

Když zrosteme velicí, Toť nám bude blaze; Budouť lidé všelicý Vážít si nás draze; Neb budeme uměti, Blízním dobře sloužit; Hledmež to mít v paměti, A po prácy toužit.

Vše dobré od tebe jest, O Bože! učení Požehnej, a pro svou čest, Dej nám zrůst v umení, Pomoz dle slova tvého, Chodit v pobožnosti, Aby se od každého Z nás množili ctnosti.

Jako : O přebídná světská marnost.

Hned z mladi pracy milujme, Však sme se k ní zrodili! Pilnosti vždy nasledujme, Zhyněť lenoch zpozdilý. Čtění, psání, počtování, Dlé vůle Boží chodění, To všech dítek jestiť čest, To naša okrasa jest.

2. Držmež se ve všem mírnosti : Tát život zachovává: Držmež se pracovitosti, Ta štěstí, radost dáva : Čtění, psání, počtování atd.

3. Držmež se také mravnosti, Boha, lidí milujme, A po cestě spravedlnosti. Ochotně pokračujme: V čtění, psání, počtování atd.

4. Jestli chceme šťastní býti, Dítky toto učení, Hledme vždy v paměti míti, Toť nám dá utěšení. V prácech pilnost, ve všem mírnost, Též pořádnost, mravnost a ctnost, To všech dítek jestiť čest, To naša okrasa jest.

Jako : Co Bůh činí, vše dobré jest.

Zdaž to dítě šťastné není, Jenž do školy chodívá : Kdež prospěšného umění, A moudrosti nabývá? Jistě štěstí jeho větší jest, než se vysloviti můž, aneb pochopiti.

2. A hle to štěstí v plnosti, I nám nyní se směje! Neb je dobrý Bůh z milosti Každodenné nám přeje: Ó nechť tedy každý hledí Tomu daru vděčen být, A Boha zaň velebit!

3. Hleď též každý z nás s pilností, Až čas máš, se učit, Bys nemusel z tvé lenosti Žalost věčně cítiti: Uznej, že máš Cely tvůj čas Traviti uřitečně: Tak budeš šťastny věčně.

Jako : Ó Beránku nevinný.

Žáčku (žáčko) hleď na včeličku, Tu kunštárku maličkou, Jak se ta usiluje Z kvítí moc vytahuje; Jak pták svých obtížností Snáší bez omrzlosti; Ač nedlouho bývá Zde na světě živá.

2. Zdaž ty tvého žití čas V zahálce trávíti máš, Ty, jenžs z Boží milosti Obdařen rozumností? Nemášli hned od mladosti Zvykat k pracovitosti? Ach buď od málička, Pilný eo včelička.

3. Nebo tvůj Stvořitel, milý, Život, rozum, čas, sily Všecky tobě na to dal, Bys vždy pilně pracoval: Jemu z každé hodiny Počet dát jsi povinný: Protož v zahálení Neměj zalíbení.

Jako : Kdo jen na Boha se spoléhá.

Bože! ráciž to přikázani Do srdce mého napsati. Hleď Rodiče mé po skonání Milovat, ctít, poslouchati; Bych tyto mé povinnosti Vždycky plnil s ochotností.

2. Oni od narození mého; Často s obtížností mnohou Činívali mi víc dobrého, Než já jim odplatit mohou: Ba oni ještě i nyní Vždy se mnou jen dobře mní.

3. Protož chcy se toho hájiti, Címž m ohou být zkormouceni! A to všecko chtivě činiti, Jimž mohou být potěšeni; Dejž Bože, by toto chtění V skutku přišlo k naplnění.

Jako: Ó blahoslavený člověk.

Tobě, Bože můj, děkuji, I můj život obětuji, Ježs mi skrz mé Rodiče dal, Dejž, bych v tom milost tvou uznal.

2. Dejž, ať Rodičové moji Mne v ctnostech cvičí v pokoji, Mně pak dej srdce poslušné, Ať vždy činím, co jest slušné.

3. Vše, čemu mne oni učí, A co činiti poroučí, Dej konati s ochotností, Ne s řeptáním, s omrzlostí.

4. Pomoz příkladu svatého Jezu Krysta, Syna tvého, Ze vsi mocy následovat, A mé Rodiče milovat.

5. Abych tak podle slibů tvych Dobrým dítkám učiněných, Došel požehnání tvého, a s něho, také věčného.

Jako: Mocný nebes Stvořiteli.

Bože dobrý od věčnosti, Ty chceš, bychom hned v mladosti, Známosti si nabývali, V dobrých mravích prospívali.

2. Proto zřídils mezi námi Učitelů, školy, Chrámy, Za to my tvé velebnosti Díky vzdáváme z vděčnosti.

3. Dávejž, prosíme, i dále Věrných Učitelů stále, Jenžby nás učit uměli, Ctným příkladem předcházeli.

4. Dejž jim sily, zmužilosti K snášení těch obtížností, Které do zemdení nésti Museji pro naše štěstí.

5. Nám pak dej, ať uznáváme, Jakých dobrodinců máme; Na nich bychom je uctili A vždycky k nim vděční byli.

Pravidlá pre žiakov.

Slušne do školy vchádzaj, a pozdravenie dávaj; vo škole budz bedlivý, tichý, k učení chtivý.

Do prehriadky knižke skladaj, svoje písna usporiadaj; keď všetko má svoje miesto, zachová sa ďalej čisto.

Najprvnejšia povinnosť školníka je poslušnosť; čiň, co pán Učiteľ káže; nečiň, co on ti nekáže.

Koho v škole tichosť mučí, ničomu sa nenaučí; hodní žiaci pozor dajú, svevolne neštedotajú.

Včelka hľadá na lučinách sladkú rosu po kvetinách; čo si v lete vypracuje, v zime tým sa obživuje. Čo sa učím za mladosti, to užijem vo starosti.

Dieťa, ktoré se učeva rado a k Bohu modlieva; čistotu a krásne ctnosti miluje hned od mladosti, prijíma od ľudí česť, a Bohu tiež milé jest.

Dieťa.

1. **Ja som dieťa.** Ja som dieťa, to je málo, takby niekomu sa zdalo; ale nech mi veľkí ľudia ktoríkolvek to povedia, či aj oni deťmi boli? a či inak sa stať mohli veľkými a dospelými? Museli tiež byť malými; boli takže to čo som ja; o tom isté mam vedomia. Ale či to veľkí znajú, na čo

malých vychovávajú? Hej to len ja môžem sľúbiť, že na dobré ím chcem tu byť; tá mi vôľa, to vedomia; to ja dieťa, hľa to som ja.

2. Ja som človek. Ja som človek a nie zver, ani kameň ani ker, ani hora ani strom, ani väža ani dom. Cíсар i král, pán i kňaz, čože vedia že sú viac? Čože môžu Otec, Mať, že sú viacej povedať? „Ja som človek“ to povie každý, tak sa rád zovie. My sme ľudia všeci spolu, bližej ďalej, hore dolu. A kto viacej nad to vie, nech vystúpi a povie.

3. Vidím. Jasně bystré oči dve mám, nima na ten svet pozerám; šíre, diale, na vysoko dočahuje moje oko; berie v seba hory, stromy, mesiac, hviezdy, slnce, domy. Vidím! to je radosť na svete tá. Ach, neborák slepý nemá sveta!

4. Slyším, počujem. Slysím, počujem ja hlasy zvuky, reči; Bože dajže počuť len to, čo sa svedčí! A počuté dobré dobre si pamätať, dobrého umenia do hlavy napratať.

5. Voniam. To čo páchne, tuší, puši, smrdí, vonia, môj nos nuší. Lúka, hoľa i zahrada voňou lúbou páchne rada; akže dietky kvietky sme my, čímže ľúbe budeme my? Vôľou milou poslušností, vzácným kvetom pekných ctností.

6. Šmakám, chutím. Zdravý šmak mám na jazyku, ktorý vedľa svojho zvyku, jedlá chutí okusuje, trpké horké, kyslé sladké, ako mudrák rozsudzuje.

7. Čujem, cítím. Nemilí mi hostia prichádzajú na dom; musím ich dnu pustiť, dokiaľ v dome tom som: hlad, smäd, bôl, var, pot, pich, rez, bod. Nemôžem sa často týchto hostí sprostíť, ba ích musím

telom mojím vlastným hostiť. Ale im vše nedám, čoby sa im chcelo, lebo maznať nechcem pre nich svoje telo.

8. Hýbam sa. Nohy, ruky mám, nými já hýbam; hlavou, driekom, telom celým hnúť, mknúť môžem ruchom smelým; v chôdzi, v behu pozor dám, vo slep divo neskákam, a po blate necápam. Keď je do školi hodina, viem ja, čo ma ta pohýna, inšie nie, len vôla moja, netreba mi koní, oja, ani bíca pohoniča, ani hrozby od rodiča; ja ta idem z ochoty, by do hračky miloty.

9. Vravím (mluvím, hovorím). Ústa a v nich jazyk mám, chvála Bohu, vraveť znám, čo dobrého sa doviem, to i druhým rád poviem. Niekedy si zaspievam, každý den sa modlievam. Keď je treba, mlčať znám, starších reči poslúcham.

10. Mám rodičov. Ó jak sa radujem a Bohu ďakujem, že dobrí rodičia od mladi ma cvičia, vedú ku mravnosti a božskej známosti! Prí tom čo mi treba, mám šaty, mám chleba, mám do školy knižky. — Ó rodičia moji, pri vás si v pokoji žijem bez starosti dni mojej mladosti! — Budem vás poslúchať, chcem vám byť po vôli, chcem že by ste so mnou vždy spokojní boli!

11. Modlievam sa. Tak Pán Kristus to povedal, že Bôh deťom Anjelov dal, čo mu v nebi česť dávajú, na tvár jeho sa dívajú. Keď sa deti modlievajú, s Anjelmi sa objímajú. Šťestia, že rodičia milí modliť sa ma naučili. Keď vykonám, modlitbičku, tak mi volno je v srdiečku; za rodičov, učiteľov, za rodinu, za priateľov, za dar Duča Svatého, keď sa pomodlím zkrúšene, tak mi je to potešene, tak mi dobre na duši; Anjel Otca nebeského má ma vtedy v náručí.

O B o h u.

Mnoho veci je na svete, ktoré žiadna ľudská ruka neurobila, ako : hory, skaly, rieky, hviezdy, slnce, mesiac, modré nebe a inie mnohie. To sú diela Božie.

Kam oko mé jen proniká
Vidí divná Boží díla :
Z nádherných nebes vyniká
Preveliká Boží sila.

Jest Pán a Bůh svedčí celé prirození.

Dílo rukou jeho jest sveta stavení.

Modré nebo, jasné slnce, rostliny a živočische, mesiac, hviezdy, ktoré všetky stvoril Pán Boh, svedčia o všemohúcnosti a múdrosti stvoritela

Pohled šírem na tento svět
Pováž stromy, pole i květ,
A hle všecko volá hlasně :
Milý Bůh mne stvořil krásně.

Pán Boh nielen nebo a zem stvoril, nielen žiyôt a bytnost ľudom dal; on i to činí, aby všetko co stvoril, vždy trvalo, to jest : on zdržuje a rídi všetko.

Vše co vidím, všudi volá na mne :
Jaks veliký a dobrý ó Pane !
Všemohoucnost tvou chci velebiti ;
Tys vše dobře ráčil učiniti.

Pán Boh, stvoritel všetký veci, je pri tom, že rídi a zdržuje svet : nekonečne dobrý otec.

Dejž ať tě co dítě vždy miluji,
Bože ! jenž mne co dítě miluješ ;
A takým býti se usilují,
Jakým mi ty býti přikazuješ.

Všecko dobré pochádza od Boha; máme teda často naň myslieť, z pravého srdca ho milovať a jemu ďakovať, jemu byť poslušni. Dietky!

ďakujte Bohu srdcom i skutkom za všetko dobré,
čo od neho kroz vašich rodičov prijímate.

Ó jaké Bohu díky vzdám,
Že dobrých zde rodičů mám!

Keď Boha čistým srdcom za niečo užitočného
prosíme, teda on i modlitba naši vyslyší : lebo on
miluje ľudí. Ale nie len modliť sa, i pracovať musí
človek ; tak to Pán Boh žiada.

Kdo se modlí a pracuje,
Toho Bůh obohacuje.

Dietke milujú Boha, keď jeho svatú vôlu čini.
Vôla božia je : varuj se zlého a čini dobré.

Dobré máš konati
Zlé pak zanechati ;
Neb na tom záleží
Celý zákon Boží.
Miluj Boha ze srdce pravého,
A bližniho, jak sebe samého.

Havran a líška.

Sedel havran na veľkom dubisku
A držal v ohnulom mäso pisku.
Líška zdola : ó jakby ti pekne
Kráľom ftákov byť pristalo ! riekne,
Tohos najhodnejší medzi všemi ;
Jedno ti len chybí, že si nemý.
Chvalou takou havran omámený,
Chcel ukázať, že on nemý není.
Zaškrečál, pri čom mu mäso padne,
Ktoré líška uchvátať mu snadne,
„Hlas máš, lež rozumu ti schádza,“ riekla. —
Never sladkým slovám pochlebníka.

Vlk a baranča.

Vlk a baranček pili na potôčku spolu,
Vlk stál výše, baranček niže neho dolu.

Vodu kalfš mi, ozval vlk sa k barankovi.
 Však od teba tečie ke mne, povie ten vlkovi.
 Lež klial si mi, vlk zas, pred šiesti mesiacmi.
 Vtedy ma, jahňa na to, nebolo na zemi.
 Ale mi tvôj otec klial, zkríkne vlk opätne,
 A v tom jahňa ulapí, i zubami pretne.
 Hynúc ono také ešte poučenie dáva :
 Zádrapku, kdo ukrivdit chce, vždy hoto-
 vú máva.

Stehlík a slávik.

Na jar, keď stromy kvitly a ptactvo prespevovalo
 ľúbezne, pošiel chlapec s otcom do zahrady. Pozri,
 otče — lapil jednou rukou otca a druhou ukazoval na
 jablň, — jaký tam prekrásny ptáčik. To iste ten slá-
 vik, čo najpeknejšej zo všetkých spieva. — To stehlík,
 riekol otec; slávik je ten tam na slive. — Nemožno,
 odvetil chlapec so zadivením, veď to len taký jakýsi
 vrabec. — Ó môj synu, pohladil ho po hlave otec, oby-
 čajne sa mýli, kdo z vyzierania súdi o schop-
 nostiach.

Prísloví.

Počátek moudrosti bázeň Boží.
 Kto se Boha bojí, pevně stojí.
 Proti Bohu nic nemohu.
 Co není z Boha, nepotrvá.
 Bůh je vysoko a vidí daleko.
 Cvičenie a zkúšenie dava umenie.
 Človek sa nikdy nepreučí.
 Kdo chce mnoho, nemáva nič.
 Kdo chceš chleba, pracuj, což je treba.
 Dobrý počiatok — polovica práce.
 Lepší: Varuj se! nežli: Neboj se!
 Kde není kázně, tam není bázně.
 Jaký rozum, taká řeč.
 Poctivosť trvá na večnosť.
 Buď ctnostný, i budeš šťastný.

R r á t.

1	frát	1	ge	1	5	frát	5	ge	25
2	frát	2	ge	4	5	frát	6	ge	30
2	frát	3	ge	6	5	frát	7	ge	35
2	frát	4	ge	8	5	frát	8	ge	40
2	frát	5	ge	10	5	frát	9	ge	45
2	frát	6	ge	12	5	frát	10	ge	50
2	frát	7	ge	14					
2	frát	8	ge	16	6	frát	6	ge	36
2	frát	9	ge	18	6	frát	7	ge	42
2	frát	10	ge	20	6	frát	8	ge	48
					6	frát	9	ge	54
3	frát	3	ge	9	6	frát	10	ge	60
3	frát	4	ge	12					
3	frát	5	ge	15	7	frát	7	ge	49
3	frát	6	ge	18	7	frát	8	ge	56
3	frát	7	ge	21	7	frát	9	ge	63
3	frát	8	ge	24	7	frát	10	ge	70
3	frát	9	ge	27					
3	frát	10	ge	30	8	frát	8	ge	64
					8	frát	9	ge	72
4	frát	4	ge	16	8	frát	10	ge	80
4	frát	5	ge	20					
4	frát	6	ge	24	9	frát	9	ge	81
4	frát	7	ge	28	9	frát	10	ge	90
4	frát	8	ge	32					
4	frát	9	ge	36	10	frát	10	ge	100
4	frát	10	ge	40	10	frát	100	ge	1000

I. II. III. IV. V. VI. VII. VIII. IX. X.

L. C. D. M.

Aa, Aä, Bb, Cc, Cx, cx, Cscs,
Dd, Ee, Eë, Ff, Gg, Gy, gy,
Hh, Ii, Jj, Kk, Ll, Ly, ly,
Mm, Nn, Ny, ny, Oo, Oö,
Oö, Oö, Pp, Pp, Ss, Sx, sx,
Tt, Uu, Uü, Uü, Uu, Vv,
Vv, Vv, Vv, Vv, Zz, Xx, Yy.

Arad, Bécs, Csaba,
Cseh, Duna, Etele,
Ferencs, Gönyö, Gy.

Heves, Imre, Ika,
Károly, Lasonc,
Maros, Neszmély,
Otto, Ödön, Péter
Rába, Szolnok,
Tolna, Ungocsa, Vác,
Veszprém, Zenta,
Zuito, Kantus, Ysop.

S/189

Muz 110